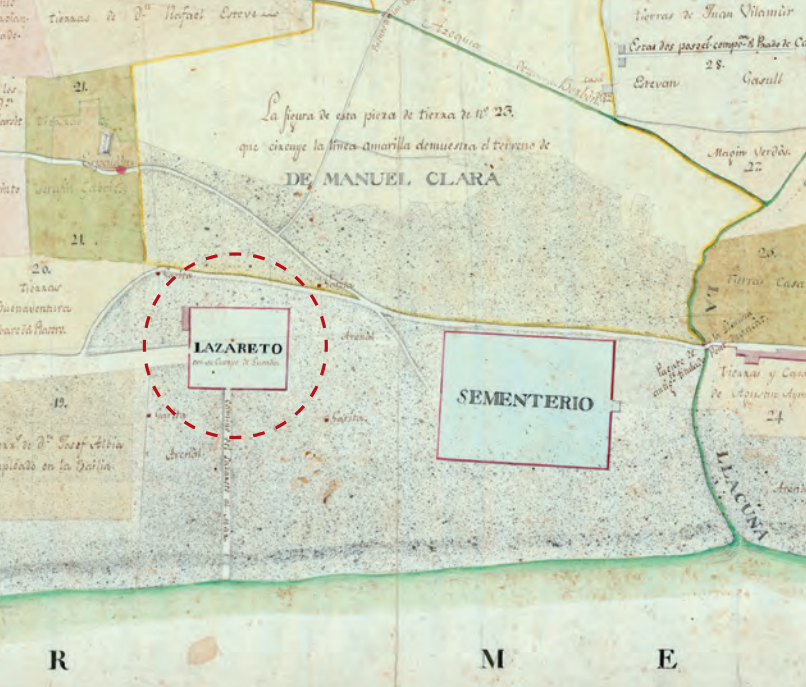

El Llatzeret L'ambaixador turc a «la quarantena»

Jordi Fossas

El 26 de juliol de 1787 va desembarcar a Barcelona Amet Vasit Effendi, el nou ambaixador turc a Madrid, que fou obligat a fer quarantena davant del temor de les autoritats barcelonines que algun membre de la comitiva o de la tripulació pogués ser portador d'algun tipus de malaltia infecciosa. En deferència a la categoria del personatge, ràpidament es reparà el Llatzeret per acomodar-hi l'ambaixador, juntament amb set o vuit persones del seu servei. Mentre que el diplomàtic es va instal·lar en una tenda guarnida amb domassos, cornucòpies i pintures, a la resta del seu seguici, unes quaranta-cinc persones, així com als tripulants del vaixell, no se'ls va permetre desembarcar.

Molts barcelonins encuriósits es van acostar fins al Llatzeret per veure, ni que fos de lluny, la tenda i la resta del seguici.

Acomplerta la quarantena, l'ambaixador amb el seu seguici féu la solemne entrada a Barcelona, pel portal Nou, acompanyat pel capità general i una brillant escorta, segons les cròniques de l'època.

El Llatzeret en terres de Sant Martí de Provençals

La primera notícia escrita que tenim de la Quarantena és de l'any 1720, quan, amb motiu de l'epidèmia de pesta de Marsella, s'instal·là un campament a la platja entre Barcelona i el riu Besòs perquè les persones i les mercaderies sospitoses de ser portadores de la malaltia hi passessin la quarantena. Uns quants anys abans, en un gravat de la Guerra de Successió del 1714, va aparèixer en el mateix indret un lloc anomenat Casa

del Morbo, ocupat per un destacament de cavalleria que podria ser l'embrió de la Quarantena. Aquest potser és l'origen del Llatzeret del Poblenou.

El 1724 van començar les gestions per reubicar el Llatzeret o «casa de la quarantena» (vegeu plànol de la pàgina 31), que tradicionalment estava situat prop del port de Barcelona, més enllà del fort de Don Carles. El lloc escollit foren els erms del Poblenou, que eren unes zones de pastures i joncars poc habitats. En el nou emplaçament s'havien de sotmetre a observació les mercaderies i els viatgers que fossin sospitosos de ser portadors d'epidèmies (febres groga, còlera, pesta bubònica, etc.) i s'hi fumigaven les mercaderies que podien estar infectades. S'aprofitava així una zona que es trobava fora muralles i que pel règim dels vents era difícil que, en cas de persones o mercaderies infectades, les malures s'estenguessin per la ciutat.

Dos anys més tard, el 1726, es va disposar, mitjançant una reial ordre comunicada per la Junta Suprema de Sanidad, la construcció d'una cambra per al capellà on es pogués dir missa i administrar els sagraments als malalts i un habitatge per al metge, el cirurgià i els guàrdies. El cost total va ser de 500 doblons. L'encarregat de dur a terme l'obra per ordre del rei va ser el marquès de Risbourg, capità general de Catalunya. La meitat del cost el va assumir la Real Hacienda, i l'altra meitat es va repartir entre l'Ajuntament de Barcelona i els pobles de la costa que es beneficiaven del comerç marítim. També es va aprovar una partida per al manteniment del Llatzeret. Les obres es van donar per acabades l'any 1729.

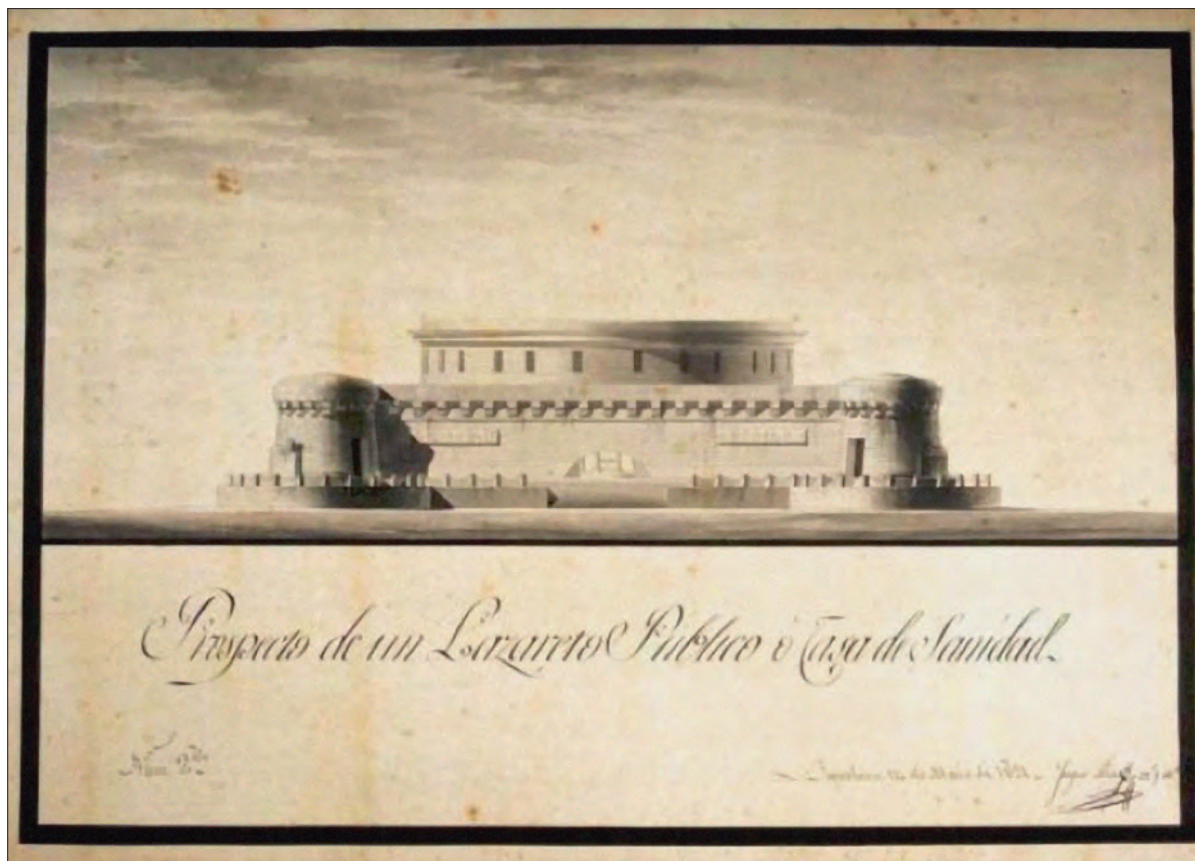
El 1774, quan el procurador del bisbe de Barcelona va presentar una instància a l'intendent del Principat de Catalunya, Juan Felipe de Castaños, per construir un cementiri fora de les muralles de la ciutat, va donar com a referència, per situar el terreny escollit, el Llatzeret, que es trobava a 230 canes. Això ens permet assegurar que el Llatzeret s'havia consolidat en terres de Sant Martí de Provençals, a l'indret conegut pel Taulat. La marina martinenca acollia ja des del segle XVII alguns dels serveis de Barcelona, com el llatzeret, l'escorxador i el camp de tir de la Bota.

La crònica del baró de Maldà

Entre els anys 1790 i 1795, la barroca ploma del baró de Maldà, Rafael d'Amat i Cortada, descriu així l'indret: «A sol ixent de la Ciutadella [...] queda un gran pla de terra, amb la Buta, ahont se hi proban los canons y morters de tirar bombes y los exercis dels artillers dos vegades a la semana. Ab la casa un poch més apartada que se'n diu la Quarantena o Lazareto, lo cementiri del Sr. Bisbe Climent y el fort de Don Carlos, ab alguns canons muntats, des del que se ix a las casetes y rech del escorxador y al moll per detras de la Barceloneta y colaterals havent-se fet una bella carretera vuy dia en tot lo detras de la Ciutadella ab abres fins a la vora de dita Barceloneta, que ab la proximitat del mar la fa molt plausible y lo que se allarga molt a la vista des de allí fins a Mataró en tota aquella costa de mar, sent el més de aquell terreno sorral, per ser platja».

El mateix baró ens torna a donar una referència del llatzeret amb motiu d'un aiguat que va caure el 13 de novembre

Projecte de Llatzeret o casa de sanitat per a Barcelona, segons projecte de Joaquín Rigalt de l'any 1821.

de 1792: «L'aiguat de est matí ha fet sobreixir la Riera de Horta, coneixent-se en lo estanyat de agua que quedava lo terreno dels Àngels prop del Lazareto y hacia la Buta».

Les guerres portadores d'epidèmies

L'any 1794, amb motiu de la guerra d'Espanya contra la França de la Convenció, es va témer que les malalties epidèmiques importades per presoners francesos es propaguessin pel país. Els hospitals estaven plens i calgué habilitar-ne de provisionals dins i fora de la ciutat, al mateix temps que s'ampliava la Casa del Llatzeret.

L'any 1803, la febre groga va fer la seva primera aparició a Barcelona, però es va poder aturar en recloure al Llatzeret els vint-i-vuit afectats, tots tripulants de la marina reial de guerra espanyola. Quan se'ls va fer l'autòpsia, trobaren a l'estómac d'aquells infortunats trossos de bacallà podrit.

El 1808 va començar l'ocupació francesa, que es va perllongar fins al 1814, el que es coneix com la Guerra del Francès. L'agost del 1813, el general Maurice Mathieu, governador militar de Barcelona, va ordenar l'enderroc de la casa del Llatzeret per impedir que es pogués convertir en parapet d'uns eventuals atacants de la Ciutadella.

El *Diario de Barcelona* publicava el 25 d'agost de 1813 una ordre que exigia als propietaris la demolició de totes les cases a una distància de 500 toeses de la muralla. L'ordre afectava les barraques de l'horta de Sant Bertran, el Llatzeret i els dos cementiris de Barcelona construïts fora muralles.

El baró de Maldà, novament, en una de les seves passejades fora del portal Nou l'any 1814, dóna fe que el Llatzeret ha estat totalment enderrocat i només en queda un munt de runes. Segons el seu criteri, seria molt costós tornar a reedificar-lo allà mateix o en un altre lloc.

La febre groga del 1821

No coneixem quan i on es va tornar a edificar el Llatzeret, però tenim notícia que els primers dies del mes d'agost del 1821 la Junta de Sanitat va tenir coneixement que hi havia bastants malalts, d'una «malaltia estranya». Era una nova epidèmia de febre groga. Les autoritats van adonar-se de la gravetat de la malaltia i van prendre mesures extraordinàries, entre les quals col·locar una gran quantitat de cavalls de frisa —una mena d'estacada de fusta amb pues i travessers— al voltant del Llatzeret, a fi d'evitar la sortida dels reclosos a la Quarantena.

En aquest mateix any 1821 hi ha constància d'un projecte de llatzeret o

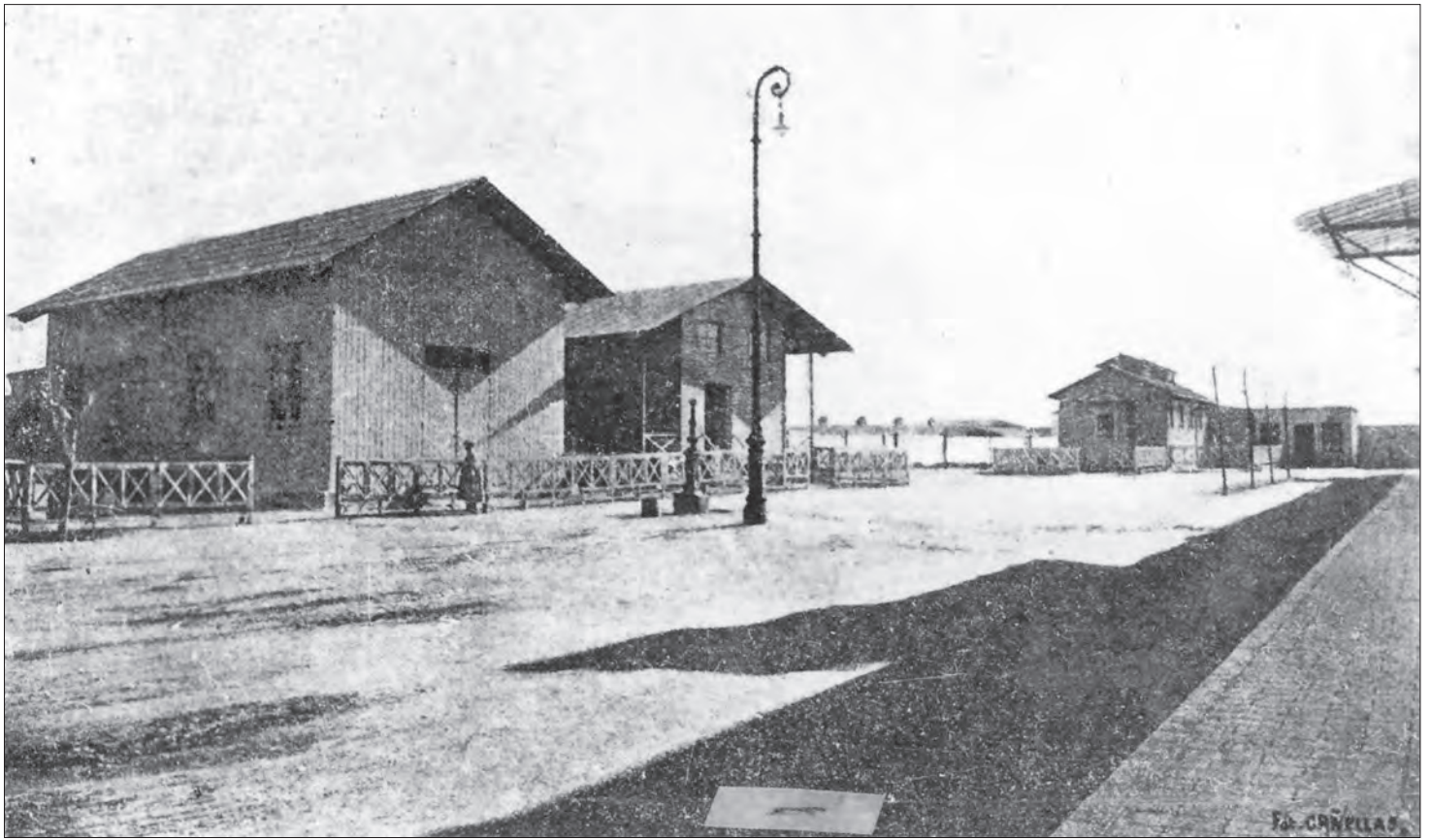
casa de sanitat per a Barcelona segons disseny de Joaquín Rigalt.

Un cop controlada l'epidèmia, sembla que el lloc va ser definitivament abandonat, com demostra un llarg i sinuós plet, dut a terme l'any 1853, entre la Batllia —administradora del Reial Patrimoni a Catalunya— i l'Ajuntament de Barcelona. El consistori va emprendre una investigació per saber l'emplaçament exacte i els avatars de l'antic llatzeret que hi va haver molt a prop del Cementiri General de la ciutat.

Hospital de malalties infeccioses

En la sessió de l'Ajuntament de Barcelona, celebrada el 25 de juny de 1891, es va aprovar el «Proyecto de construcción de un hospital destinado a enfermedades infecciosas, acompañado de una memoria explicativa, planos y presupuestos, junto con el dictamen de la Real Academia de Medicina y los reglamentos interiores redactados por la misma». Aquest va ser l'embrió del futur Hospital del Mar.

Tot i l'aprovació del projecte, no quedava del tot resolt on s'aïllarien els possibles portadors de malalties infeccioses que arribessin a Barcelona. En una notícia del juliol del 1893 es fa menció del trasllat a la Secció Marítima del Parc dels passatgers arribats a Barcelona a

bord del vaixell *Regina Margherita*, procedent de Gènova. Hom sospitava que podien ser portadors del còlera. La Secció Marítima del Parc, construïda amb motiu de l'Exposició Internacional de l'any 1888, va esdevenir el nou llatzeret.

El 1909, l'Ajuntament de Barcelona va acordar cedir a la Sociedad Barcelonesa Protectora de Animales y Plantas el pavelló utilitzat com a llatzeret que hi havia a la Secció Marítima del Parc.

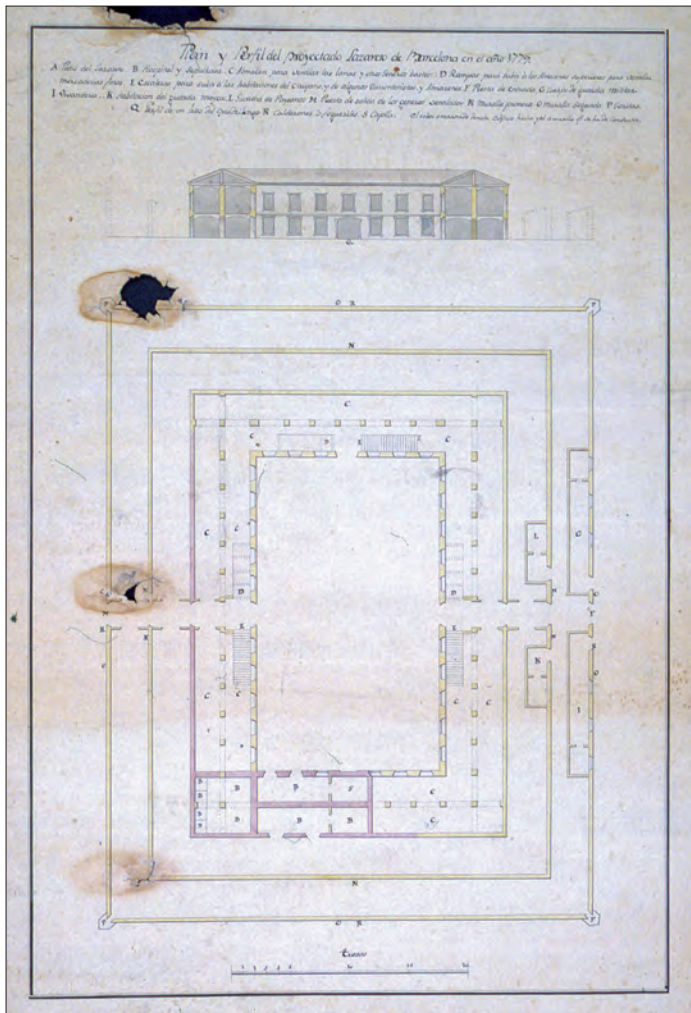
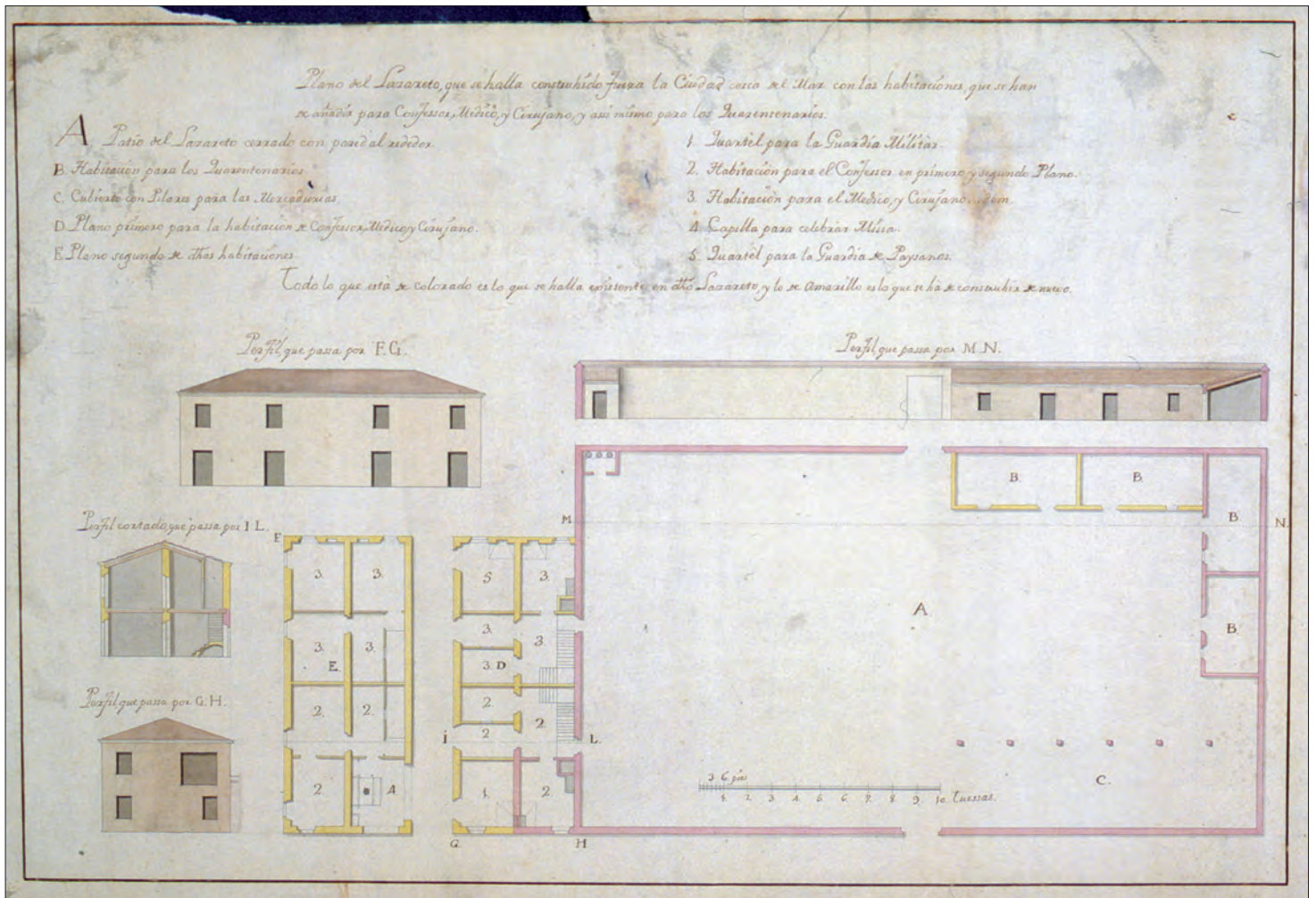
El 1916 es transformà el vell llatzeret de la Secció Marítima en Hospital Marítim d'Infecciosos. Posteriorment, el 1924, una part de l'hospital s'habilità com a Hospital d'Incurables i el 1928 va passar a anomenar-se Hospital de l'Esperança, un nom més adient per a un equipament destinat a guarir els malalts.

El 1930 s'inaugurà el nou edifici, dirigit pel doctor Francesc Mandri, creador del popular fàrmac Cerebrino Mandri, que funcionava sota l'advocació de la Mare de Déu del Mar. El 1975, ja eradicades les grans epidèmies, l'hospital ja no era per a «infecciosos» i canvià el seu nom: a partir d'aleshores fou conegut com a Hospital del Mar. ●

↑↑ Una imatge de principis del segle xx del pavelló destinat a la quarantena dins del complex de l'Hospital d'Infecciosos, embrió de l'Hospital del Mar.

↑ Habitants del siti denominat *La Cuarentena (Pueblo Nuevo)* després d'una nit de temporal de mar l'any 1910.

← Plan y Perfil del proyectado Lazareto de Barcelona en el año 1778

- A. Patio del Lazareto
- B. Hospital y Sepulturas.
- C. Almacén para ventilar las lanas y otros generos bastos.
- D. Rampas para subir a los Almacenes superiores para ventilar mercaderias finas.
- E. Escaleras para subir a las habitaciones del cirujano, y de algunos Quarentenistas, y Almacenes.
- F. Puerta de entrada
- G. Cuerpo de guardia militar.
- H. Vivanderia
- I. Habitación del guarda mayor.
- J. Guardia de Paysanos.
- K. Puesto de salida de generos ventilados.
- L. Muralla primera.
- M. Muralla segunda.
- N. Garitas.
- O. Calderones & fogerilas.
- P. Capilla.

El color encarnado denota *confiese* hecho y el amarillo que se ha de construir.

↑ Plano del Lazareto, que se halla construido fuera de la Ciudad cerca del Mar con las habitaciones que se han de añadir para Confessor, Medico, y Cirujano y assi mismo para los Quarentenarios.

- A. Patio del Lazareto cerrado con pared al rededor.
- B. Habitación para los Quarentenarios.
- C. Cubierto con Pilares para las Mercaderias.
- D. Plano primero para la habitación de Confessor, Medico, y Cirujano.
- E. Plano segundo de dhas habitaciones.

- 1. Quartel para la Guardia Militar.
- 2. Habitación para el Confessor en primero y segundo Plano.
- 3. Habitación para el Medico, y Cirujano. Idem.
- 4. Capilla para celebrar Missa.
- 5. Quartel para la Guardia de Paysanos

Todo lo que esta en colorado es lo que se halla existente en dho Lazareto y lo de amarillo es lo que se ha de construir de nuevo.